
Andre Nõmm: "Liberaalsed reeglid peibutavad kurjategijaid."

29. september 2020

Eesti regulatsioonide liberaalsus meelitab siia tegutsema erinevaid ettevõtteid. Samas avab see kahjuks ukse ka neile, kes pesitsevad Eesti äriregistris, kuid mujal panevad toime kuritegusid.

Rahapesu andmebüroo andmetel on viimastel kuudel kaotanud oma tegevusloa sadu krüptoettevõtteid. See on märkimisväärne avaldus, ehkki rahapesu andmebüroo enda poolt tehtud värske analüüs näitab riskide kuhjumist, mis kogumis on oma tunnustelt iseloomulikud tavapärastele väga kõrgetele rahapesu riskidele. Lisaks Rahapesu andmebüroole on viidanud ka kolleegid

prokuratuurist ja keskkriminaalpolitseist avalikult sellele, et Eesti regulatsioonide liberaalsus - ühisrahastus, krüptoettevõtted ning siia juurde riigi hea maine tehnoloogia valdkonnas - kleebib kõige hea juures meie juurde ka ettevõtteid, kes pesitsevad Eesti äriregistris, kuid panevad samal ajal mujal toime kuritegusid. Väikese riigina peame olema väga ettevaatlikud, sest kui sa lihtsalt ukse lahti lükkad, võid kindel olla, et sealt tuleb sisse kõike.

Dogmaatiline vaade kärbib innovatsiooni

Ameerika paleontoloogi Stephen Jay Gould'i arvates pole midagi piiravat, pimestavat ja hävitavat innovatsioonile kui dogmaatiline maailmavaade. Eestile liigselt dogmaatilisust ette heita oleks vast kohatu. Meil on ette näidata ambitsioonikas e-residentsuse programm, üldiselt hea õhkkond uute ideede kasvamisel ning omal, küsitaval moel, on selleks ka sajad Eesti riigilt tegevusloa saanud krüptoettevõtted. Valdus, mis on kindlasti aktuaalne uute võimaluste, aga ka riskide võtmise võtmes.

Tänapäeva ühiskonda iseloomustab suur tahtmine ennast hetkes määratlada, kohati ka enda jäetud jalajälje suurst ja sügavust ülehinnata. Oleviku lahti mõtestamisega võib vahel debatt üsna sõjakaks minna. Finantsinnovatsioon sobib siia hästi, sest siin vastanduvad traditsiooniline pangandus ja finantsasutused, kes määratlevad endid kui finantstehnoloogia ettevõtjad. Sõdades hukkub suur hulk inimesi, kuid samal ajal on selles tragöödias tehniline areng suur. Ka sõjad majandussuhetes ei erine sellest kuidagi. Toimub teatud turuosade ümberjaotamine, kus hukkunuteks on need ettevõtted, kes ei suuda uute suundumustega kaasas käia ja lähevad pankrotti. Või halvemal juhul on kannatajaks inimesed tänavalt, kellest segastel aegadel saavad kuritegevuse ohvrid.

Vahel kõlab uuendajate suust ka arvamus, et kõik mis ei ole innovaatiline, on justkui läbikukkumine. Kõlab, et „unustame allhanked, Eesti vajab targemat lähenemist“ või finantssektori näitel, et „traditsiooniline pangandus on hukule määratud.“ Nagu juba istuksime ajalootunnis. Julge mõtlemine ning olemasolevale väljakutse esitamine on edasiviiv, kuid, kui seda ei tehta turundamise eesmärkidel, siis ei ole põhjust seda teha läbi vastandumise. Üks ei välista aga teist, üks ei ole ilmingimata väärtuslikum kui teine. Allhankijad on loonud väärtuslikke töökohti ja aitavad nendega edaspidigi. „Traditsioonilised“ pangad, vanimad neist tegutsenud aastasadu, on ennegi tehnoloogilist arengut näinud. Nad on elanud üle elektri, telefoni- ja mobiilside ja ka interneti tuleku ning saavad hakkama ka edasise tehnoloogilise arenguga.

Prantsuse novellist Boris Vian kirjutab oma teoses „Päevade vaht“ uisuteradest, mis nina juurest lõhenevad kaheks, võimaldades jääl selliselt teha hõlpsamalt suunamuutusi. Tuntud kirjanik saab endale lubada sellist irreaalsust. Reaalsetes majandussuhetes, aga ka õigussuhetes, ei ole nii lihtne aastasadadega juurdunud põhimõtteid kõrvale heita, matemaatika, füüsika reeglitest rääkimata. Taolised suunamuutused ei ole alati võimalikud. Maailmas on palju põhimõtteid ja reegleid, mis on innovatsiooni neutraalsed, pidades hästi vastu ka kõige kõrgema tehnilise arengu tingimustes. Seda püüavad uuendajad vahel eitada, mis tihti on ka innovatsiooni mootoriks. Kuid vahel on mõistlikum ka reeglitega kohanduda.

Finantssektor peab lahinguid

Innovatsiooni tuleb kahtlemata toetada, kuid seda ei pea tegema näiteks olemasolevat ja väljakujunenud infrastruktuuri eirates. Finantssektoris on selleks normid ja lahendid, mis teenust tarbivaid inimesi kaitsevad ning aitavad kaasa ka vastava tööstusharu stabiilsusele ja usaldusväärsusele. Üleöö ei ole nendes suhetes saabunud midagi sellist, mis sunnib kõik senised ja aegade arenenud ja testitud tõekspidamised kõrvale jätma. See ei käi ainult finantssektori kohta.

Ka regulatsioonides võib olla arenguks ebaproportsionaalseid tõrkeid ning ka see on ühiskondliku kokkuleppe alusel muudetav. Kuid demokraatlikus ühiskonnas oleks ka üsna küüniline selle kujunemislugu alahinnata.

Innovatsiooni lahingud käivad hetkel ka finantssektoris, puudutades näiteks: plokiahelat, token´eid, krüptoettevõtteid jne. Kui suure ja millise tegeliku mõjuga need lahingud on, selgub alles hiljem. Aga kindlasti näeme tulevikus tänu neile tehnilist arengut, suuremat efektiivsust ja targemaid lahendeid, seda nii uute kui ka vanade turuosaliste juures. Pragmaatilisemad, mitte lihtsalt „valjuhäälsed“ uuendajad, allutavad end olemasolevale finantssektori regulatsioonidele ja on selliselt professionaalselt lähenedes lõiganud endale ka viilu turust.

See on päris innovatsioon, oma loomulikus ja professionaalses arengus. Täna on veel vara öelda, kas finantsteenustes endas sellest midagi fundamentaalselt muutub või on tarbija vaatest tulevikus riulitel ikka need samad finantsteenused - hoius, laen, kindlustus, maksed ja investeerimine. Mõned julgemad analüütikud leiavad, et finantsmaailmas ei ole suurt midagi muutunud peale mõne uue abikanali tulemise, nagu ATM ja internetipank. The Economist oma järelhüüdes John Bogle´ile arvas, et kui üldse, siis innovatsiooni auhind võiks minna indeksifondi loojale.

Rahvusvahelisi kurjategijaid ei tohi sinimustvalgesse mässida

Peame tegutsema ettevaatlikult ja targalt, et me eelkõige suures innovatsiooni eufoorias ei mässiks sinimustvalgesse rahvusvahelise haardega kurjategijaid. Sellel on väga rasked tagajärjed keskkonnale tervikuna. Tegelikult rasked tagajärjed ka ausatele ja professionaalsetele uuendajatele endile. Rumal oleks võtta enda õuele ainult riske. Rohkem peaks olema debatti teemal, mis on Eestile kasulik, millest me võidame ning kus võetav risk ei ole aktsepteeritav. Elu näitab, et ausad innovaatorid on ise hiljem need, kes janunevad reguleerituse järele, et eristada end kahtlasest tööstusest. Hirm regulatsioonide ees muutub selliselt hoopis vajaduseks.

Metsiku krüptoettevõtete turu korrastamine sobitub hästi eeltoodusse. Selles ei ole hilja leida õiget tasakaalu võimaluste ja riskide skaalal. Ei ole mingit põhjendust neid kohelda kuidagi teistmoodi. Krüptoettevõtete regulatsiooni ja järelevalve tõhustamine on ainult tervitatav ning näitab, et oleme ristmikul valinud õige teeotsa.

Andre Nõmm